

Notitie
betreffende de ontwikkeling van de
KNSB-Bondsraad
Van 1960 tot heden

*Door M. Degeling
en commentaar van F.G. Maas*

Terug naar af of ... l'Histoire se répète.

Op de Bondsraad van 17 juni 2017 kwam een voorstel van de heer Avis aan de orde omtrent de samenstelling van de Bondsraad dat mij bovenstaande kop ingaf.

Na afloop sprak ik met mw. Van Amerongen over deze, in mijn ogen, merkwaardige actie. Na raadplegen van oude notulen blijkt zijn voorstel beslist minder merkwaardig maar op dat moment beloofde ik mw. Van Amerongen onderstaand epistel.

Eerst die historie.

1960-1970

In de zestiger jaren ging ik voor het eerst (als toehoorder) eens naar een Bondsraad die, maar daarin kan ik mij vergissen, in een zaal van het Jaarbeursgebouw werd gehouden. Daar trof ik een gezelschap heren aan die keurig in het pak de tabaksproducten niet onaangeroerd lieten en discussieerden over de voorstellen van bestuurszijde.

Hoewel ik mij dat niet meer zo precies herinner, neem ik aan dat ik wel een beetje wilde controleren wat onze RSB-voorzitter (destijds ook voorzitter van mijn club) ging zeggen want, jong (voor die tijd) als ik was wilde ik wel wat veranderen op onze club dat dan weer niet kon omdat of de Rotterdamse Schaakbond of de Koninklijke Nederlandse Schaakbond dat zouden tegenhouden.

De samenstelling van de Bondsraad was toen één vertegenwoordiger (meestal de voorzitter) namens de onderbonden¹ (pas later werden die omgedoopt tot regionale bonden).

Uit de stukken die ik inmiddels heb gelezen blijkt niet dat de bijzondere bonden er toen ook al bij waren maar uitsluiten kan ik dat ook niet.

Vanzelfsprekend wist niet elke vertegenwoordiger op elk terrein van wanten en dus gebeurde het nogal eens dat die vertegenwoordiger 'namens een medebestuurder' vragen stelde (vooral penningmeesters werden nogal eens geciteerd) en de antwoorden van het KNSB-bestuur voor latere terugkoppeling werden genoteerd (mobiele telefoons bestonden nog niet) maar bij stemming moest toch een standpunt worden ingenomen.

Het was ook toen al wel toegestaan een extra mannetje mee te nemen maar het gebeurde in de praktijk, vrijwel, nooit.

Mijn verwondering over die gang van zaken, vertegenwoordigers die namens ... vragen moesten stellen of kanttekeningen plaatsten gaf gewoon een bevreemdende ervaring en het was soms tenenkrommend.

Een gelukkig toeval wilde dat onze toenmalige RSB-voorzitter, de heer 1976 J.A.W. Hammer, zowel financieel-economisch als juridisch onderlegd was. Hij was er gewoon de persoon niet naar ooit zo'n opmerking "namens" over z'n lippen te krijgen.

Uitbreiding Bondsraad

1974/75

Werd een bewogen jaar² omdat J.W. Ruth, op dat moment 4 jaar voorzitter van de KNSB, in "*de komende najaarsbondsraadsvergadering*" dat wordt de vergadering van 16 november 1974 een tweede structuurnota wil aanbieden. "*Hierin is verwerkt de strekking van het voorstel van één van de leden van de Bondsraad: De Rotterdamse Schaakbond. ... Alle 23.000 leden van de KNSB in een vergadering bijen brengen is een onmogelijkheid. Wat het KNSB-bestuur heeft gemeend te moeten doen, is de mogelijkheid tot inspraak te creëren in een zo best mogelijke werkzame eenheid. Dit is de enige achtergrond van het voorstel de huidige bondsraad uit te breiden tot 52 leden.*"

¹ De normale aanduiding, de term "Regionale bond" moest nog worden uitgevonden.

² Het verenigingsjaar liep toen nog van september-74 t/m augustus-75. Het is zeker interessant die hele jaargang van het bondsorgaan (toen Schakend Nederland) er bij te halen.

KNSB-Bondsraad van 1960 tot heden

Dat zijn dus 4 vertegenwoordigers per onderbond (waarvan er 13 zijn).

Voor de cursieve teksten is geput uit nummer 11/12 Juli/Augustus 1974, 81^e jaargang Schakend Nederland, blz. 215.

Die tweede structuurnota werd aangenomen met 37 stemmen vóór- en 36 tegenstemmen. Ook moest in die vergadering de voorzitter worden herkozen. Er waren geen tegenkandidaten maar de SGS vroeg schriftelijke stemming. Ná de stemming maar nog tijdens de telling van de stemmen liet de voorzitter weten een $\frac{2}{3}$ meerderheid noodzakelijk te achten voor zijn herverkiezing om de ingrijpende structuurwijzigingen door te kunnen voeren.

Hij komt 2 stemmen te kort op 73 stemmen en kondigt aan in de voorjaarsvergadering te zullen aftreden en op 7 december 1974 wordt dat zelfs 'per direct'!

De wijzigingen in de structuurnota behelsden eigenlijk twee zaken: enerzijds een verbeterde communicatie tussen KNSB-bestuur en de 'gewone' leden en vice versa en anderzijds een ruimere inbreng van die 'gewone' leden in de Bondsraad. De toenmalige afgevaardigde van de RSB, de heer Rein Dijk, verwoordde het³ als volgt: *“De voornaamste wijziging is, dat de Bondsraad wordt uitgebreid. Thans bestaat de Bondsraad uit 14 afgevaardigden, n.l. één afgevaardigde voor elke onderbond (13 regionale en 1 specifieke). Dit aantal afgevaardigden wordt uitgebreid tot 4 per aangesloten onderbond, zodat de Bondsraad dan gaat bestaan uit 52 afgevaardigden. D.w.z. dat de afvaardiging per onderbond de gelegenheid heeft meer specialisten, b.v. wedstrijdleider en penningmeester, in zijn afvaardiging op te nemen. Hoe deze afvaardiging wordt samengesteld is nog een zaak van bespreking. Het oorspronkelijke voorstel was: 1 afgevaardigde uit het onderbondsbestuur, 1 uit een vereniging met 1 of meer tientallen in de KNSB-competitie en 2 uit verenigingen, die geen tientallen in de KNSB-competitie hebben.”*

Al na enkele jaren bleek dat die verdeelsleutel binnen de RSB niet te handhaven was omdat de verenigingen er niet in slaagden een vertegenwoordiger naar voren te schuiven. In de RSB-gelederen werd het toen usance om de Bondsraadsleden uit het bestuur te laten benoemen.

In die jaren was het in ieder geval gebruik dat de regionale en bijzondere bonden de nu gebruikelijke aantallen stemmen kregen, gebaseerd op blokken van aangemelde leden.

Met de inzet van meer dan één vertegenwoordiger per bond werd het in ieder geval theoretisch mogelijk voldoen expertise mee te nemen naar de vergaderingen van de Bondsraad en konden die tenenkrommende opmerkingen (*ik moet u namens enz.*) achterwege blijven.

Dit systeem van vertegenwoordiging heeft een flink aantal jaren naar behoren gefunctioneerd.

24 april 1976

Op de Bondsraad wordt de nieuwste (3e?) structuurnota aangenomen met 49 vóór-, 14 tégen- en 9 blanco-stemmen. De voorgestelde aanpassingen in Statuten en Huishoudelijk Reglement vonden geen genade in de ogen der afgevaardigden; er werd een commissie benoemd om in de najaarsvergadering met een verbeterd voorstel te komen.

Zaterdag 19 februari 1977

bood het KNSB-bestuur de beleidsnota *Schaak 80* aan de Bondsraad aan. *Het is een fors werkstuk van bijna 70 bladzijden, waarin het bestuur uit de doeken doet, langs welke lijn zij in de eerstkomende jaren het beleid wil gaan voeren.*

Het ligt in de bedoeling, dat de nota onderwerp wordt van diepgaande discussies, waarna tenslotte in de loop van dit jaar een volledig uitgewerkt beleidsplan in druk zal verschijnen. De discussie komt hopelijk snel op gang, want het is de bedoeling, dat de Bondsraad zich er op zijn vergadering van 23 april in Rotterdam over zal uitspreken.⁴

---

³ in het RSB-Mededelingenblad van maart 1976

⁴ Zie Schakend Nederland nr. 3/77

KNSB-Bondsraad van 1960 tot heden

Zaterdag 23 april 1977

heeft de Bondsraad op zijn voorjaarsvergadering in het Rotterdamse Groothandelsgebouw een historische stap gezet. Doordat met 72 stemmen voor en 7 blanco (Haagse Schaakbond) de nieuwe Statuten en Huishoudelijk Reglement werden aanvaard, is op dat moment de herstructurering van de Koninklijke Nederlandse Schaakbond definitief geworden. De Bondsraad-oude stijl (één afgevaardigde per regionale bond) hief zich na een bestaan van 45 jaar zelf op en maakte plaats voor de Bondsraad-nieuwe stijl (vier afgevaardigden per regionale bond, waarin niet slechts onderbondsbestuurders, maar ook vertegenwoordigers van verenigingen).⁵

18 Oktober 1980

Veel rust was het KNSB-Bestuur en de Bondsraad niet beschoren. In de najaarsvergadering vond de beleidsnotitie van het bestuur veel weerstand bij RSB, NHSB en NBSB. Onder de kop “*Kritische Bondsraad vraagt realistisch beleid*” doet de hoofdredacteur van Schakend Nederland, Menno Ploeger, verslag.⁶

De heer A. den Ouden, bondsraadslid namens de RSB: “*We moeten niet teveel willen en ons blijven concentreren op hoofdzaken.*” en hij achtte het opheffen van het secretariaat onzinnig en plaatste ook vraagtekens bij het benoemen van een bestuurslid voor uitsluitend de buitenlandse betrekkingen. Alle sprekers stelden zich ook op tegen het bestuursverlangen een **seniorenonvent** uit de Bondsraad te vormen voor overleg in delicate kwesties.

Eigen pand

Hoewel deze notitie bedoeld is om de ontwikkelingen van de Bondsraad zelf te beschrijven, kunnen we niet heen om de perikelen rond de huisvesting van het bondsbureau; alleen al omdat daarbij de behoefte ontstond aan een ‘kleine Bondsraad’. Wel had de Bondsraad bedongen dat het bestuur een definitieve keuze moest laten accorderen door diezelfde Bondsraad.

Op maandagavond 1 december 1980

kwam de Bondsraad alweer bijeen in een bijzondere vergadering om een besluit te nemen over de aanschaf van een pand in Santpoort. Het leek het bestuur een goede stap om de nijpende financiële problemen het hoofd te bieden. De kritiek van de tegenstemmers spitste zich toe op de korte voorbereidingstijd, de ligging van Santpoort, de ruimte in het pand (door de personeelsleden als onvoldoende beschouwd) en het gebrek aan alternatieven.

Enkele bestuursleden overwogen zich terug te trekken maar tenslotte is de crisis bezworen en zoekt het bestuur verder.

Na verloop van enkele jaren werd de huur voor het Bondsgebouw in Amsterdam, Paleisstraat 1, toch echt te gortig en na veel gesteggel over huren of kopen, over waar (Amsterdam, Utrecht, enz.) en wat wij ons konden permitteren ging de kogel dan toch door de kerk en kon het bestuur op zoek naar een geschikt en betaalbaar pand voor het bondsbureau.

Toen de aanschaf van het pand in Haarlem reëel leek had het KNSB-Bestuur begrijpelijk de behoefte de Bondsraad op zeer korte termijn bijeen te roepen maar op een doordeweekse dag lukte dat bijna vanzelfsprekend niet; slechts een klein deel kon aan die oproep gehoor geven. Dat was ook het moment dat het bestuur zich realiseerde dat een “kleine Bondsraad” wel handig zou kunnen zijn; bijvoorbeeld een “voorzittersoverleg”.

Uiteindelijk kwam dat **voorzittersoverleg** er met als argument dat vrijwel alle voorzitters van de regionale bonden deel uitmaakten van de Bondsraad.⁷

Na de aanschaf van het pand te Haarlem is men ‘vergeten’ het gremium te bedanken en op te heffen en leed het lange tijd een slapend bestaan en op de momenten dat er spanningen tussen bestuur en Bondsraad ontstonden werd dat voorzittersoverleg benut om de problemen weg te masseren.

⁵ Zie Schakend Nederland nr. 5/77

⁶ Zie Schakend Nederland nr. 12/80

⁷ Voor een boeiend verslag van de finale vergadering zie Schakend Nederland 1991/04, blz.15-16

KNSB-Bondsraad van 1960 tot heden

Maar niet alle voorzitters zijn, per definitie, lid van de Bondsraad. Een primus per delegatie aanwijzen zou al zorgvuldiger zijn maar het voorzittersoverleg was een feit. Dat leidde soms in de vergadering van de Bondsraad tot nieuwe problemen omdat die Bondsraad niet van zins was de conclusies van het voorzittersoverleg over te nemen.

Helaas heeft men steeds verzuimd bij wijziging van Statuten en Huishoudelijk Reglement dit gremium een zekere status te geven.

Voorjaar 1991

Al eerder gememoreerd kwam ooit Rotterdam in beeld, Utrecht en Santpoort maar voorjaar 1991 krijgt het KNSB-Bestuur dan toch de Bondsraad achter hun voorstel tot aanschaf van het pand in Haarlem. Zie het verslag in SN 91-4, blz. 15-16, van de hand van de hoofdredacteur Minze bij de Weg. Helaas is het kader linksboven op blz. 16 over een deel van de tekst heen gekomen maar de kern blijft duidelijk.

Halvering Bondsraad

Voor wat betreft de samenstelling van de Bondsraad maken we een flinke stap. Niet dat het al die tijd rustig was aan het front; oh nee! De KNSB is door diverse crises gekropen en heeft een flink aantal voorzitters en andere bestuurders zien 'langskomen'.

10 Juni 2006

is de Bondsraad weer bijeen. Uit de notulen van die vergadering komt bij punt 9. *KNSB strategische bond* de volgende tekst:

“De voorzitter vraagt de Bondsraad zich uit te spreken over een aantal wezenlijke vragen. Hij wil daarmee aftasten of de Bondsraad kan instemmen met de richting die het bestuur voorstaat. Instemming betekent dus niet meteen “invoering”, maar geeft het bestuur toestemming plannen in die richting te gaan ontwikkelen en terug te komen met een uitgewerkt voorstel.

...

Bij vraag 4 (beperking van het aantal leden van de huidige Bondsraad) stelt de heer Avis (NHSB) voor om in ieder geval het systeem van machtigingen af te schaffen. Dit voorstel wordt direct door de vergadering aangenomen.”

Uit wiens koker de vragen (9 stuks) kwamen wordt niet helemaal duidelijk en ook jammer is dat de vragen en de besluitvorming daarover niet expliciet zijn genotuleerd. Je zou het een heel sterk argument kunnen noemen tegen te summiere notulering.

Overigens meen ik mij te herinneren dat niet alleen de heer Avis maar ook een vertegenwoordiger van zowel de HSB als van de RSB **tegen** machtigingen (eigenlijk volmachten) was; hoewel die RSB-er er regelmatig gebruik van had gemaakt!

30 September 2006

komt de Bondsraad weer bijeen, nu in Haarlem, onder voorzitterschap van J. Roozeboom en het werd zo ongeveer de meest tumultueuze vergadering ooit.

Kort na deze vergadering besluiten de voorzitter en het halve bestuur een punt achter hun bemoeienis te zetten; de zoveelste crisis binnen de KNSB-gelederen.

25 November 2006

komt de heer Avis alleen ter vergadering maar **met** een volmacht. Er waren die vergadering maar liefst 11 (elf) bondsraadsleden die een collega een volmacht hadden gegeven. Vergeten wat ze hadden besloten in juni?

KNSB-Bondsraad van 1960 tot heden

9 Juni 2007

Uit de notulen van de Bondsraad van die 9^e juni komt het volgende citaat:

11. Wijzigingsvoorstel Statuten t.b.v. structuur Bondsraad

De heer Avis (NHSB) geeft een toelichting op het voorstel van de NHSB om het aantal afgevaardigden in de Bondsraad te halveren en het machtigingssysteem af te schaffen.

De heer Roseboom (OSBO) is van mening dat de voorstellen van de NHSB cosmetisch zijn en het werkelijke probleem niet oplossen, te weten de organisatiestructuur van de KNSB, die lijnrecht staat tegenover de aanbeveling van NOC*NSF: “de organisatie kent binnen haar grenzen geen zelfstandige geledingen die een eigen beleid (kunnen) bepalen dat kan afwijken van het door de ALV vastgestelde beleid”. De OSBO is van mening dat op termijn de regionale bonden moeten worden opgeheven om de weg vrij te maken voor een regionaal uitvoerende organisatie. De OSBO verzoekt het KNSB-bestuur op de Bondsraad van september dit voorstel te bespreken.

...

Wat de voorstellen van de NHSB betreft komen nog enkele bezwaren naar voren. Beperking van het aantal gedelegeerden in de Bondsraad kan leiden tot verschraling van de meningsvorming, het draagvlak naar verenigingen zal kleiner worden en besluitvorming verloopt trager als Bondsraadsleden met onvoldoende kennis van zaken besluiten eerst moeten terugkoppelen met de achterban.

...

Het voorstel tot wijzigingen 1 en 2, betreffende artikel 10.1 en 11.3 wordt na schriftelijke stemming met 18 stemmen tegen en de overige stemmen vóór aangenomen.

Het voorstel tot wijzigingen 3 en 4, betreffende artikel 12.2 en 12.4 wordt middels handopsteking met gekwalificeerde meerderheid aangenomen.

Omdat ik niet beschik over de letterlijke voorstellen moet ik een beetje gokken waar de genoemde artikelen over gaan. Wel beschik ik weer over de Statuten van 31-8-2001 maar dat hoeft natuurlijk niet de versie te zijn die gold in juni 2007.

Artikel 10.1a regelt het aantal (4) per regionale bond;

Artikel 11.3 regelt de bijeenroeping van de Bondsraad op verzoek van een aantal leden;

Artikel 12.2 regelt het aantal stemmen per afgevaardigde;

Artikel 12.4 regelt het stemmen per volmacht.

Terug naar af?

Juni 2017

10 Jaar later zet de heer Avis de tweede stap in de richting van verkleining van de Bondsraad, teniet doen van de voorstellen van (destijds) voorzitter J.W. Ruth en daarmee de klok terug te draaien; maar zijn voorstel haalt het (nog) niet. Wat niet inhoudt dat we verder van het idee verschoond zullen blijven, immers **een organisatie heeft geen geheugen!**..... >>>

Alternatieve opzet

Eén van de argumenten voor verkleining van de Bondsraad werd ingegeven door de lange duur van sommige vergaderingen; er zouden teveel sprekers teveel tijd vergen.

Maar dat was aantoonbare nonsens omdat meestal maar één spreker per regionale bond het woord voerde. Bij de enkele keer dat er een uitzondering op die regel werd gemaakt was dat, vooral voor het KNSB-Bestuur, relevant om te weten; kennelijk had men binnen die regionale bond een wezenlijk aantal leden dat anders dacht over bepaalde zaken.

Maar de Bondsraad verkleinen om tegenspraak te voorkomen is op zijn minst een obscuur argument dat helaas meespeelde bij deze en gene.

Toch was de opzet van de vergaderingen soms vervelend voor een deel van deelnemers. Wanneer bij voorbeeld een jeugdleider of competitieleider deel uitmaakte van de delegatie en die de hele ochtend bij een stevige (lees: ellenlange) discussie over de begroting moest zitten terwijl zijn/haar interessepunt pas veel later aan de orde kwam, dan was dat minstens onprettig.

Toch moeten we niet terug willen naar een situatie dat er onvoldoende expertise in de Bondsraad zit. Dat is niet goed voor het bestuur, niet goed voor de Bondsraad en niet goed voor het schaken.

Hoe zou het anders kunnen?

We zouden een vergadering van de Bondsraad plenair kunnen beginnen met Opening, Mededelingen en Notulen van de vorige vergadering (dat kan m.i. beter aan het begin dan aan het eind van de vergadering).

Hierna splitst het gezelschap zich op in 'commissies' (voorzeten door het betreffende bestuurslid) voor de meer specifieke onderwerpen. De conclusies die daar worden getrokken melden de delegatie aan een 'woordvoerder' per regionale bond en in het plenaire, afsluitende deel van de vergadering wordt er dan gestemd en/of geamendeerd.

Dat stemmen zou, in deze tijd, niet meer met een stemmenblok moeten gebeuren maar voor het correcte aantal stemmen (= leden) per regionale bond.

Mijn gevoel zegt mij dat we zo niet alle problemen zullen oplossen maar de delegatieleden wel met meer plezier naar de vergadering komen en dat het waarschijnlijk is dat die vergaderingen sneller zullen verlopen.

En hier wilde ik het voorlopig bij laten maar uiteraard ben ik gaarne bereid het een en ander toe te lichten.

*_*_*